

Izveštaj o realizaciji projekata za obezbjeđenje podsticaja za korišćenje obnovljivih izvora energije na strani potrošnje

Shodno Programu rada Vlade za 2014. godinu, Ministarstvo ekonomije je pripremlilo Izveštaj sa pregledom aktivnosti na projektima za obezbjeđenje podsticaja za korišćenje obnovljivih izvora energije na strani potrošnje i to:

1. MONTESOL - Projekat beskamatnih kredita za ugradnju solarnih sistema za zagrijavanje vode za domaćinstva
2. ENERGY WOOD - Projekat beskamatnih kredita za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase za domaćinstva

MONTESOL - Projekat beskamatnih kredita za ugradnju solarnih sistema za zagrijavanje vode za domaćinstva

Ministarstvo ekonomije Crne Gore u saradnji sa partnerima - Programom Ujedinjenih nacija za životnu sredinu (UNEP) i italijanskim Ministarstvom životne sredine, kopna i mora (IMELS) realizuje projekat **Montesol**, koji ima za cilj uspostavljanje atraktivnog i održivog finansijskog mehanizma za obezbjeđivanje kredita za domaćinstva za ugradnju solarnih kolektora. Za potrebe Montesol projekta obezbijeđena su sredstva u visini od 1 milion USD, koja su predviđena za implementaciju i subvencioniranje kamatne stope kod komercijalnih banaka.

Ministarstvo ekonomije je 16. februara 2011. godine objavilo Javni poziv za izbor banaka, partnera na projektu, od tri pristigle ponude Ministarstvo ekonomije je postiglo dogovor sa dvije banke, NLB Montenegrobankom i Hipo Alpe Adria bankom, po sledećim uslovima: nominalna kamatna stopa na godišnjem nivou je 7%, pasivna nominalna kamatna stopa na depozite je 0,50% i nadoknada za obradu kredita od 1%.

Objavljen je i Javni poziv za izbor kvalifikovanih distributera/instalatera, 14. aprila 2011. godine. Nakon evaluacije prispjelih ponuda, 12 firmi je steklo status kvalifikovanog distributera/instalatera i to: Tedeko Solar Energy, Termoinženjering d.o.o, AMG Eco engineering, Dalir d.o.o, SECG, ETG grupa, Solaria, Denikoo, Sistem d.o.o, Soleks d.o.o, Mikromont d.o.o, Ening d.o.o.

Projekat je zvanično počeo 4. jula 2011. godine, potpisivanjem sporazuma o saradnji sa bankama i kvalifikovanim distributerima/instalaterima.

Na samom početku projekta, građani su bili u prilici da apliciraju za beskamatne kredite u iznosima od 1350, 1800 i 2250 eura, sa periodima otplate od 3, 5 i 7 godina.

Nakon što je utvrđeno da je ovakav finansijski mehanizam predstavljao barijeru određenom broju građana, a uz prethodno obavljene konsultacije sa bankama i UNEP-om, odlučeno je da se finansijski mehanizam dodatno poboljša, na način da je maksimalni iznos kredita povećan na iznos od 5000,00 eura i uveden je fleksibilan period otplate do 7 godina. Takođe je pružena mogućnost da postojeći distributeri/instalateri prošire svoje ponude i da druge zainteresovane kompanije budu uključene u ovaj projekat. Ministarstvo ekonomije je, 1. marta 2012. godine, raspisalo Javni poziv za dostavljanje ponuda i nakon sprovedene evaluacije, 13 kompanija (AMG Eco engineering, BB Solar, B.S.B d.o.o, Denikoo d.o.o, Ening d.o.o, ETG grupa, Mikromont d.o.o, Nemo-mont d.o.o, SECG, Sistem d.o.o, Solaria, Tedeko Solar Energy, Termoinženjering) je steklo status kvalifikovanog distributera/instalatera na projektu Montesol.

Prema Sporazumu o saradnji koji je, u maju 2011. godine, potpisan između Ministarstva ekonomije i Programa Ujedinjenih nacija za životnu sredinu, bilo je planirano da se projekat Montesol realizuje do 31. avgusta 2012. godine. Kako sredstva koja su namijenjena za ovaj projekat nijesu potrošena planiranom dinamikom, realizacija projekta je produžena do 31. avgusta 2013. godine, potpisivanjem 1. Amandmana sporazuma. Nakon usvajanja drugog amandmana na sjednici Vlade Crne Gore, od 07. 11. 2013. godine, kojim je projekat produžen do 31. decembra 2013. godine, Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa predstavnicima UNEP-a izradilo predloge 3. i 4. amandmana, koji će omogućiti trajanje projekta do 28. februara 2016. godine.

Od samog početka, interesovanje za sam projekat je bilo veliko, ali se mali procenat zainteresovanih odlučio za ugradnju samog sistema. Razlozi za ovakvu situaciju su višestruki. Prije svega to je slaba svijest građana o energetskej efikasnosti i obnovljivim izvorima energije, donekle slaba kupovna moć građana, kao i kreditna

prezaduženost. Takođe, bitan razlog je i nedovoljna informisanost građana o bitnim činjenicama vezanim za projekat, bez obzira na sveobuhvatnu i kontinuiranu promotivnu kampanju.

Projekat je promovisan putem štampanih i elektronskih medija, a u sklopu kontinuiranih promotivnih aktivnosti, izrađen je i edukativni TV spot sa ciljem bolje promocije projekta i podizanja svijesti građana. Na ovaj način, preduzeti su svi neophodni koraci kako bi se građani edukovali o jednostavnom i isplativom modelu uštede električne energije, a finansijski mehanizam projekta Montesol je približen građanima.

Do sada je oko 135 domaćinstava ugradilo solarni sistem u okviru ovog projekta.

Budžetom projekta planirano je ukupno 848.670,00 \$, od čega: 750.000,00 \$ za subvenciju kamatne stope i naknada za obradu kredita; 40.000,00 \$ za promociju projekta i marketinške aktivnosti; 48.670,00 \$ za jačanje kapaciteta učesnika u projektu (distributeri/instalateri, banke); 10.000,00 \$ za upravljanje projektom.

S obzirom da je potrošeno samo 35% predviđenih sredstava, u narednom periodu planirano je proširenje projekta i na određen broj pravnih lica iz turističkog sektora, koji u skladu sa članom 90. Zakona o turizmu (tačka 1. i 2.) spadaju u primarne i komplementarne ugostiteljske objekte. U cilju kreiranja odgovarajućeg pravnog okvira koji bi omogućio, gore navedeno proširenje projekta, izrađeni su predlozi amandmana broj 3 i amandmana broj 4 na Sporazum o saradnji između Ministarstva ekonomije i UNEP-a. Nakon proširenja projekta, iznos kredita za pravna lica bi bio povećan (do 50.000 €), sa periodom otplate do 7 godina i 0 % kamatne stope, za korisnike kredita.

Nakon usvajanja amandmana 3. i amandmana 4., na sjednici Vlade od 17.07.2014. godine, stekli su se uslovi da se i određenim pravnim licima iz sektora turizma ponudi mogućnost da ostvare značajne uštede u pogledu potrošnje energije. Ministarstvo ekonomije priprema odgovarajuće dokumenta i procedure za realizaciju odobrenog proširenja projekta.

ENERGY WOOD - Projekat beskamatnih kredita za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase za domaćinstva

Ministarstvo ekonomije Crne Gore, u saradnji sa Luksemburškom agencijom za razvojnu saradnju (Lux-Development), implementira program ENERGY WOOD, koji ima za cilj uspostavljanje atraktivnog i održivog finansijskog mehanizma za obezbjeđivanje kredita za domaćinstva za ugradnju sistema za grijanje (kotlova i peći) na moderne oblike biomase (pelet, briket). Sredstva za implementaciju ENERGY WOOD programa, u iznosu od 130.000 €, obezbijeđena su u okviru FODEMO projekta (Razvoj šumarstva u Crnoj Gori), koji se finansira od strane Vlade Velikog Vojvodstva Luksemburga.

Ciljevi ovog programa su: smanjenje kamatnih stopa za klijente, smanjenje rizika za ulazak finansijskih institucija u novi segment tržišta, podsticanje razvoja partnerstava između komercijalnih banaka i distributera opreme za grijanje na biomasu, kao i smanjenje ukupnih emisija gasova staklene bašte kroz ugradnju sistema grijanja na biomasu. Kada je riječ o krajnjim potrošačima odnosno korisnicima kredita, cilj programa je da se domaćinstvima u Crnoj Gori ponudi mogućnost ostvarivanja ekonomskih i energetske uštede korišćenjem sistema grijanja na biomasu, koji bi bili kupljeni preko potrošačkih kredita.

Povoljnost koje nudi program ENERGY WOOD:

- Mogući pojedinačni iznosi kredita do 3500 € za domaćinstva, sa periodom otplate do 5 godina, sa kamatnom stopom od 0%,
- Pojednostavljene procedure i administrativnih kanala u cilju olakšavanja brze i efikasne procedure odobravanja i isplate kredita sa ugradnju sistema na grijanje na biomasu, uključujući i smanjenje naknada za obradu kredita,
- Kvalifikovani distributeri/instalateri obezbjeđuju 1 (jednu) godinu garantnog perioda za potpun ili djelimičan kvar (osim ako su pitanju neadekvatni uslovi za rad ili neadekvatno rukovanje),
- Kvalifikovani distributeri/instalateri su odgovorni za pružanje usluga održavanja ugrađenih sistema tokom i nakon perioda garancije.

Program ENERGY WOOD je zvanično otpočeo u avgustu 2013. godine potpisivanjem Sporazuma između Lux-Development-a i Ministarstva ekonomije. U periodu avgust-oktobar 2013. godine Ministarstvo ekonomije

zajedno sa Lux-Development-om je uspjelo da uspostavi finansijski mehanizam i organizuje uključenje drugih subjekata koji su neophodni za implementaciju Programa i to: ovlašćenih distributera/instalatera (9 crnogorskih kompanija) i banaka (2 lokalne banke).

Aktivnosti i rezultati

Aktivnost 1: Uspostavljanje mehanizma u okviru programa ENERGY WOOD

Avgust 2013 – Ministarstvo ekonomije je objavilo javni poziv za izbor kompanija zainteresovanih da učestvuju u programu ENERGY WOOD;

Septembar 2013 - Vlade Velikog Vojvodstva Luksemburga je kroz Program FODEMO izvršila transfer sredstava za subvenciju kamata za kredite za nabavku sistema grijanja na moderne oblike biomase. Ukupni iznos sredstava opredjeljenih za kamate je 100.000,00 € dok je 30.000,00 € namijenjeno za menadžment i promociji Programa.;

Oktobar 2013 – Ministarstvo ekonomije je odabralo 2 partnerske banke na projektu: Hypo Alpe Adria i NLB Montenegro banku i svakoj od njih prenijela po 50.000,00 za subvenciju kamatnih stopa;

Oktobar 2013 – Ministarstvo ekonomije je izvršilo evaluaciju pristiglih ponuda i izabralo 9 ovlašćenih distributera/instalatera koji mogu učestvovati u implementaciji Programa i to: BB Solar d.o.o, Elektrovod d.o.o, Ening d.o.o, ETG Grupa d.o.o, Home Systems d.o.o, Mikromont d.o.o, Matino Company d.o.o/Grijanje d.o.o, Plam Inženjering d.o.o i Tedeko Solar Energy d.o.o;

Oktobar/Novembar 2013 – Dvije odabrane banke su otpočele odobravanje kredita za ugradnju sistema na moderne oblike biomase i to:

1. Hypo Alpe Adria banka – 10/10/2013,
2. NLB Montenegro banka – 31/10/2013.

Aktivnost 2: Promotivne aktivnosti na Programu ENERGY WOOD

Implementacija Programa podrazumijeva i sprovođenje određenih promotivnih aktivnosti u cilju poboljšanja vidljivosti Programa i podizanja svijesti potencijalnih korisnika o ovom načinu grijanja prostora.

Septembar 2013 – Program ENERGY WOOD je promovisan na sajmu energetike u Budvi – Ministarstvo ekonomije je organizovalo štand tokom čitavog trajanja sajma na kojem su dijeljeni promotivni materijali, kao i okrugli sto na temu energetske efikasnosti/korišćenja obnovljivih izvora energije.

Novembar 2013 – Ministarstvo ekonomije je potpisalo ugovor sa “Gondor produkcijom” za pripremu i emitovanje radijske reklame Programa.

Nov 2013 – Jan 2014 – Reklama Programa ENERGY WOOD je emitovana na 8 radio stanica, 5 puta dnevno.

Aktivnost 3: Realizacija beskamatnih kredita u okviru Programa ENERGY WOOD

Oktobar 2013 – Jun 2014 – Dvije partnerske banke su u ovom periodu odobrile oko 220 kredita za ugradnju sistema na grijanje na biomasu i utrošile sva opredijeljena sredstva opredijeljena za subvenciju kamatnih stopa..

Februar/Mart 2014 – S obzirom da sva sredstva za promotivne aktivnosti nijesu utrošene, a da su banke u relativno kratkom roku potrošile sredstva za subvenciju kamatnih stopa, Ministarstvo ekonomije je uz saglasnost Lux-Development-a izvršila realokaciju 14.270,00 Eura i opredijelila ih za subvenciju kamatnih stopa.

April/Jul 2013 – Sprovedena je procedura za izbor i potpisan je ugovor sa konsultantom za tehnički monitoring i inspekciju ugrađenih sistema.

Avgust/Septembar 2013 – Sprovođenje tehničkog monitoringa i inspekciju ugrađenih sistema je u toku. Tehnički monitoringa i inspekciju ugrađenih sistema vrši se u cilju kontrole kvaliteta implementacije programa i sagledavanja postignutih rezultata. Inspekcije sistema mogu biti vršene na zahtjev odnosno žalbu kupca ili povremeno, slučajnim izborom kupaca. Tehnički monitoring i inspekciju vrši lice angažovano za sprovođenje inspekcije, čijim radom koordinira Ministarstvo ekonomije. Ministarstvo ekonomije vrši odabir i organizuje obilazak lokacija, na kojima će se vršiti inspekcija instaliranih sistema grijanja na biomasu.

Rezultati programa

O uspješnosti Programa ENERGY WOOD i opravdanosti realizacije sličnih programa, pored ogromnog interesovanja građana, najbolje govore sljedeće činjenice:

- Za ugradnju 220 sistema (za koje su prikupljeni podaci) za grijanje utrošeno je 630.863,57 €;
- Iznos subvencija za na odobrene krediti za 220 instaliranih sistema iznosio je 111.315,96 € ili 17.65%;
- U instalaciji sistema je učestvovalo 7 crnogorskih kompanija koje u pomenutom periodu ostvarili značajno veću prodaju sistema grijanja koji su subvencionisani kroz Program;
- Građani su dobili priliku da pod povoljnim uslovima zamijene stare sisteme grijanja sa modernim efikasnim tehnologijama, koje imaju manje operativne troškove i značajno manji negativan uticaj na životnu sredinu.
- Finansiranje ovakvih programa podrške za građane iz sredstava budžeta, nema negativnih uticaja na budžet, jer se sredstva „vrate“ samo po osnovu naplaćenog PDV-a, dok su drugi pozitivni efekti veoma značajni.

S obzirom da je Program ENERGY WOOD finansiran iz jednokratne pomoći iz donacije i da na žalost nije bilo mogućnosti da se obezbijedi nova donacija, a imajući u vidu postignute rezultate okvira Programa, smatramo da bi bilo opravdano obezbijediti dodatno finansiranje iz državnog budžeta. U skladu sa tim, Ministarstvo ekonomije je kroz predlog budžeta za sledeću godinu od Ministarstva finansija tražilo 100.000,00 Eura koji bi služili za ovu namjenu.